

თომას ჰიორენი*
ფილიპ მაიერი**
გესა შენქე***

პრინციპი “POENA SINE CULPA” მონაცემთა დაცვის სამართალში და მისი მოქმედების ფარგლები

2023 წელს “Deutsche Wohnen“-ის საქმეზე წინასწარი გადაწყვეტილების მიღებისას, ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლომ (“ECJ”) განმარტა: მაშინ როდესაც საზედამხებდველო ორგანოები ევროკავშირის „მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის“ (“GDPR”) 83-ე მუხლის საფუძველზე ჯარიმას აწესებენ, ვალდებულნი არიან დაამტკიცონ, რომ მონაცემთა დამუშავებისთვის პასუხისმგებელი პირი „დამნაშავეა“.¹ იმისდა მიხედვით, თუ როგორ განიმარტება გადაწყვეტილება, სასამართლომ უარყო ავტომატური პასუხისმგებლობის იდეა.² ამავდროულად, ბერლინის სააპელაციო სასამართლომ, რომელმაც აღნიშნული საქმე გადასაწყვეტად ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლოს გადასცა, გაითვალისწინა გადაწყვეტილება და 2024 წლის 22 იანვრის განკარგულებით ბერლინის რეგიონულ სასამართლოს დაუბრუნა განსახილველად, რომელსაც ჯარიმის კანონიერების შესახებ უნდა ემსჯელა. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება “ECJ“-ს მიერ დადგენილი პრინციპების გადახედვის საფუძველს წარმოადგენს, რათა გამოიყენოს განსხვავებული დასაბუთება.

ბრალი, როგორც წინაპირობა ევროკავშირის „მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციის“ 83-ე

* პროფესორი, სამართლის დოქტორი, მიუნსტერის უნივერსიტეტის ინფორმაციის, ტელეკომუნიკაციებისა და მედია სამართლის ინსტიტუტის დირექტორი.

** მიუნსტერის უნივერსიტეტის ასისტენტ-მკვლევარი და დოქტორანტი.

*** საერთაშორისო იურიდიული ფირმის ასისტენტ-მკვლევარი.

¹ ECJ NJW 2024, 343 para. 68.

² Brink S., Wybitul T., ZD 2024, 137 (142); Korte K., ZD-Aktuell 2024, 01500; <<https://www.lto.de/recht/hintergruende/h/eugh-c80721-deutsche-wohnen-dsgvo-bussgeld-erfolg-datenschutz-beauftragte-kartellrecht>> [1.03.2024].

მუხლის მეთოდოლოგიურ, სწორ ინტერპრეტაციაზე დაყრდნობით წარმოიშვა, ასევე, “GDPR”-ის ზოგადი სისტემისა და მიზნის. შესაბამისად, მეორეული სამართლებრივი წყაროებიდან გამომდინარე დამტკიცდა.

სტატია მიმოიხილავს ბრალის პრინციპის (“culpability principle”) მოქმედებას ევროკავშირის სამართალში და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (“ECtHR”) პრაქტიკას პრინციპთან „არ არსებობს სასჯელი დანაშაულის გარეშე“ (“nulla poena sine culpa”) დაკავშირებით.

საკვანძო სიტყვები: ევროკავშირის „მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაცია“ (“GDPR”), საქმე “Deutsche Wohnen”, ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლო, საზედამხედველო ორგანოები, ადმინისტრაციული ჯარიმა, „არ არსებობს სასჯელი დანაშაულის გარეშე“, უდანაშაულობის პრეზუმფცია, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია (ECHR).

1. დანაშაულის პრინციპი ევროპის პირველად სამართალში

პრინციპის “nulla poena sine culpa” მიხედვით, სასჯელის დაკისრებისთვის ბრალეული ქმედებით დანაშაულის ჩადენა მთავარ წინაპირობას წარმოადგენს.³ დანაშაული, როგორც განზრახი ან დაუღვეარი ქმედება, დასაბუთების ფუნქციას ასრულებს სასჯელის დაკისრებისას და სისხლისსამართლებრივი სანქციის დაკისრების ლეგიტიმაციის საფუძველია (ბრალი, როგორც სასჯელის დასაბუთება).⁴ ამავე დროს, სასჯელი შემოიფარგლება დანაშაულით, რაც იმას ნიშნავს, რომ სასჯელმა არ უნდა გადააჭარბოს დანაშაულით დადგენილ დონეს (ე.წ. “penalty assessment guilt”).⁵ ბრალის არსებობის ფუნქციას სასჯელის დასაბუთება და შეზღუდვა წარმოადგენს.⁶ ბრალის დაკავშირება პირის მართვად ქმედებებთან

³ BVerfGE 95, 96, 131 = NJW 1997, 929 (930); BVerfGE 123, 267, 413 = NJW 2009, 2267 (2289); Sieber U., Satzger H., von Heintschel-Heinegg F., Esser R., Europäisches Strafrecht, 2nd ed. 2014, § 55 para. 60. Schönke A., Schröder H., Eisele J., StGB, 30th ed. 2019, Vor. §§ 13 ff. para. 103; Adam T., Schmidt F., Schumacher L., NStZ 2017, 7.

⁴ BVerfGE 109, 133, 174 = NJW 2004, 739 (746); BVerfGE 128, 326, 376 = NJW 2011, 1931 (1938); Roxin C., Greco L., Strafrecht AT I, 2020, § 19 para. 54.

⁵ BVerfGE 95, 96, 140 = NJW 1997, 929 (932); Sieber U., Satzger H., von Heintschel-Heinegg F., Esser R., Europäisches Strafrecht, 2nd ed. 2014, § 55 para. 60; Roxin C., Greco L., Strafrecht AT I, 2020, § 19 para. 9, 62.

⁶ Cf. Keil G., Willensfreiheit, 2nd ed. 2013, 157; Globke, in: Brunhöber W., Höffler B., Kaspar F., Reinbacher R., Vormbaum M. (eds.), Strafrecht und Verfassung, 2012, 67; Engelhart H., NZWiSt 2015, 201 (203); similarly Satzger H., ZRP 2010, 137 (139); Hörnle J., JZ 1999, 1080 (1088), მნიშვნელოვანია

გამონათავს სახელმწიფოს მიერ ადამიანის ღირსების მიმართ პატივისცემას, რათა შეზღუდოს პირის სახელმწიფო კონტროლის ობიექტად გადაქცევა.⁷ ამ მიზეზით, ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლო ბრალის პრინციპის (“principle of guilt”) კონსტიტუციურ საფუძვლად კონსტიტუციის პირველი მუხლის პირველი პუნქტში გაწერილ ადამიანის ღირსების უფლებას მიიჩნევს, ასევე, ძირითადი კანონის მეორე მუხლის მე-2 პუნქტით განმტკიცებულ მოქმედების თავისუფლების ზოგად პრინციპსა და სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპს (ძირითადი კანონის 20(3) მუხლი). აღნიშნული პრინციპები, ძირითადი კანონის 79(3) მუხლის შესაბამისად⁸, სისხლის სამართლის ევროპეიზაციის საზღვრებს განსაზღვრავს.⁹ ევროკავშირის საკონსტიტუციო სამართალში ბრალის პრინციპის დოგმატური საფუძველი, შინაარსი და ფარგლები შედარებით ბუნდოვანია.¹⁰ აღსანიშნავია, რომ პრინციპი “*nulla poena sine culpa*” არც ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციაში (“ECHR”) და არც ძირითად უფლებათა ქარტიამი (“CFR”) არ არის პირდაპირ განსაზღვრული, თუმცა მისი აღიარების საკითხი ეჭვგარეშეა.¹¹ ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლო პრინციპს “*nulla poena sine culpa*” მხოლოდ ირიბად ითვალისწინებს, როდესაც საქმე ეხება ზოგადი პროპორციულობის ტესტს.¹² ამის საპირწონედ, ევროკომისიამ, ევროსაბჭომ და ევროპარლამენტმა აღიარა ბრალის პრინციპი.¹³ გენერალური ადვოკატი, კოკოტი, ასევე, მიიჩნევს, რომ პრინციპი „არ არსებობს სასჯელი დანაშაულის გარეშე“ აღიარებულია, როგორც ძირითად უფლებათა ქარტიის 48(1) მუხლით, ისე ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის (“ECHR”) 6(2) მუხლით. იგი ხედავს ორივე ნორმას, როგორც პრინციპის პროცედურულ გამოხატულებებს.¹⁴

სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისა და სისხლისსამართლებრივი დასაბუთების პასუხისმგებლობის განსხვავებისთვის.

⁷ BVerfGE 30, 1, 41 = NJW 1971, 275 (282); on the object formula Scholz R., Dürig G., Herzog R., Herdegen M., GG (Vol. I), Art. 1 para. 36.

⁸ BVerfGE 123, 267, 344 = NJW 2009, 2267 (2270).

⁹ BVerfGE 123, 267, 348 = NJW 2009, 2267 (2271); see Adam T., Schmidt F., Schumacher L., NSTZ 2017, 7 (8).

¹⁰ Böse M., Stuckenberg C., Europäisches Strafrecht (EnzEuR Bd. 11), 2nd ed. 2021, § 10 para. 17; Globke R., in: Brunhöber B., Höffler H., Kaspar J., Reinbacher T., Vormbaum M. (eds.), Strafrecht und Verfassung, 2012, 66 f.; Vogel J., JZ 1995, 331 (337).

¹¹ Grabitz E., Hilf M., Nettesheim M., Vogel P., Eisele J., Das Recht der Europäischen Union, 80th ed. 2023, Art. 83 TFEU, para. 46; Sieber U., Satzger H., von Heintschel-Heinegg F., Killmann A., Europäisches Strafrecht, 2nd ed. 2014, § 11 para. 18; Hochmayr G., ZIS 2016, 226 (230); Fromm E., ZIS 2007, 279 (287); Tiedemann K., NJW 1993, 23 (28).

¹² ECJ judgement of. 16.11.1983, Case 188/82, ECR 1983, 3721 para. 18 - Thyssen; ECJ judgement of 18.11.1987, Case 137/85, ECR 1987, 4587 para. 14 - Maizena; ECJ judgement of 11 July 2002, Case C-210/00, ECR 2002 I-6453 para. 44 - Käserei Champignon Hofmeister.

¹³ See COM(2011) 573 final, 10; Council Doc. 16542/2/09 REV 2 No. 6-8; European Parliament resolution of 22 May 2012 on the EU approach to criminal law (2010/2310(INI)), C 264 E/9.

¹⁴ Opinion GA Juliane Kokott, 28 February 2013, Case C-681/11, EU:C:2013:126, para. 41; იხ.: Opinion GA Carl Otto Lenz, 11 July 1992, Case C-143/91, EU:C:1990:381.

1.1. ადამიანის ძირითად უფლებათა ქარტიის (“CFR”) პირველი მუხლით დაცული ღირსების უფლება

ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი ბრალის პრინციპის შესახებ გამოთქვამს ვარაუდს, რომ იგი უნდა იყოს გამყარებული პირველადი კანონმდებლობით, რომელიც მოცემულია ევროკავშირის ადამიანის ძირითად უფლებათა ქარტიის (“CFR”) პირველ მუხლში. საკონსტიტუციო სამართლის მიხედვით, ქარტიის პირველი მუხლი ადამიანის სოციალური ღირებულებისა და პატივისცემის დაცვის გარანტიას იძლევა.¹⁵ ამრიგად, სახელმწიფოს თითოეული ქმედება, რომელიც არღვევს ადამიანის, როგორც სუბიექტის სტატუსს, წარმოადგენს არსებით ჩარევას უფლებაში და ლახავს მის ღირსებას.¹⁶ სისხლის სამართლისა და კვაზი სისხლის სამართლის პროცესში ბრალდებულის ღირსებასთან კოლიზია ნებისმიერ შემთხვევაში წარმოიქმნება, თუ ბრალდებულის ქმედება სახელმწიფოს მხრიდან სოციალური ეთიკის თვალსაზრისით არ არის მისაღები.¹⁷ ამის საპირისპიროდ, ბრალის დადგენა და დანაშაულის დასადგენად განხორციელებული ღონისძიებები არ ლახავს ადამიანის ღირსებას.¹⁸ საინტერესოა, რომ ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით, დანაშაულის პრინციპი გამომდინარეობს გერმანიის ფედერალური კონსტიტუციით განმტკიცებული სამართლებრივი სახელმწიფოს, კანონის უზენაესობის პრინციპებიდან და არა მხოლოდ ადამიანის ღირსებიდან.¹⁹ ბრალის პრინციპი, შესაბამისად, პირდაპირი გაგებით, არ ეფუძნება ადამიანის ღირსების უფლებას, რომელიც განმტკიცებულია გერმანიის ფედერალური კონსტიტუციის პირველი მუხლით.²⁰

1.2. უდანაშაულობის პრეზუმფცია (ქარტიის 48-ე მუხლის პირველი პუნქტი; კონვენციის მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტი)

ევროკავშირის ძირითად უფლებათა 48-ე მუხლის პირველი პუნქტი სისხლის სამართალში პროცედურულ გარანტიას ქმნის და იზიარებს ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტის შინაარსს.²¹ ორივე დებულება

¹⁵ Jarass H. D., GRC, 4th ed. 2021, Art. 1 GRC para. 6, 7.

¹⁶ Jarass H. D., GRC, 4th ed. 2021, Art. 1 GRC para. 8.

¹⁷ Globke R., in: Brunhöber B., Höffler K., Kaspar J., Reinbacher T., Vormbaum M., (eds.), Strafrecht und Verfassung, 2012, 59; Frister H., Schuldprinzip, Verbot der Verdachtsstrafe und Unschuldsvermutung als materielle Grundprinzipien des Strafrechts, 1988, 25.

¹⁸ Rabe P., Das Verständigungsurteil des Bundesverfassungsgerichts und die Notwendigkeit von Reformen im Strafprozess, 2017, 147; Frister H., Schuldprinzip, Verbot der Verdachtsstrafe und Unschuldsvermutung als materielle Grundprinzipien des Strafrechts, 1988, 25.

¹⁹ The so-called Lisbon judgement BVerfGE 123, 267, 413 = NJW 2009, 2267 (2289) is an exception.

²⁰ See Schaut A. B., Europäische Strafrechtsprinzipien, 2012, 228; Vogel P., JZ 1995, 331 (339); See also Böse M., Satzger H., Europäisches Strafrecht (EnzEuR Bd. 9), 1st ed. 2013, § 2 para. 59.

²¹ Explanations on the Charter of Fundamental Rights, OJ 2007 No. C 303/17, 30.

ამკვიდრებს უდანაშაულობის პრეზუმფციას, რომლის მიხედვითაც, სისხლის სამართლის პროცესებში, ბრალდებული უდანაშაულოდ ითვლება, მანამ სანამ საწინააღმდეგო არ დამტკიცდება.²² უდანაშაულობის პრეზუმფცია ვრცელდება არა მხოლოდ ევროკავშირის მოქალაქეებზე, არამედ ის წარმოადგენს უფლებას, რომელიც შეიძლება გავრცელდეს იურიდიულ პირებზეც.²³ “GDPR“-ის 51(1) მუხლის თანახმად, ევროკავშირის თითოეული ორგანო, ორგანიზაცია და ინსტიტუტი ვალდებულია დაიცვას აღნიშნული პრინციპი და ხელი შეუწყონ კანონმდებლობაში მის ჯეროვან იმპლემენტაციას.²⁴ უდანაშაულობის პრეზუმფცია, ამდენად, ერთგვარად ზღუდავს სასჯელის დაკისრების შესაძლებლობას ბრალის დამტკიცების გარეშე.²⁵ უდანაშაულობის პრეზუმფციიდან გამომდინარე, ეჭვის საფუძველზე სასჯელის აკრძალვა წარმოადგენს ბრალის ფუნქციას, როგორც სასჯელის გამორიცხვის წინაპირობა.²⁶ ამდენად, ბრალის პრინციპი ირიბად უდანაშაულობის პრინციპის ნაწილია, რომელიც აღიარებულია ევროკავშირის ძირითად უფლებათა ქარტიის 48-ე მუხლის პირველი პუნქტითა და კონვენციის მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტით.²⁷

1.3. პროპორციულობის პრინციპი (ქარტიის 49-ე მუხლის მე-3 პუნქტი)

ევროკავშირის ძირითად უფლებათა ქარტიის 49-ე მუხლის მე-3 პუნქტი ამკვიდრებს პროპორციულობის პრინციპის სტანდარტს ევროკავშირის სამართალში სისხლისსამართლებრივი და ადმინისტრაციული სანქციებისთვის. პრინციპის მიზანია სასამართლოებისა და ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ დაწესებული ჯარიმები პროპორციულობის უზრუნველყოფა.²⁸ სხვა სიტყვებით რომ ითქვას, ჯარიმები და სანქციები უნდა იყოს შესაბამისი, აუცილებელი და პროპორციული ჩადენილი დანაშაულის. დაწესებული ჯარიმა არ დააკმაყოფილებს პროპორციულობის კრიტერიუმს, თუ დანაშაულისა და ბრალის შესაბამისი არ არის. კონკრეტულ შემთხვევაში გათვალისწინებული უნდა იყოს, როგორც

²² Calliess C., Ruffert M., Blanke H., EUV/AEUV, 6th ed. 2022, Art. 48 CFR para. 1, 4; Meyer J., Hölscheidt S., Eser A., Kubiciel M., CFR, 5th ed. 2019, Art. 48 CFR para. 1.

²³ Calliess C., Ruffert M., Blanke H., EUV/AEUV, 6th ed. 2022, Art. 48 CFR para. 2; Jarass H. D., CFR, 4th ed. 2021, Art. 48 para. 12.

²⁴ Meyer J., Hölscheidt S., Eser A., Kubiciel M., GRC, 5th ed. 2019, Art. 48 GRC para. 13; Calliess C., Ruffert M., Blanke H., EUV/AEUV, 6th ed. 2022, Art. 48 GRC para. 4.

²⁵ Meyer J., Hölscheidt S., Eser A., Kubiciel M., GRC, 5th ed. 2019, Art. 48 GRC para. 6, 7; Calliess C., Ruffert M., Blanke H., EUV/AEUV, 6th ed. 2022, Art. 48 GRC para. 4.

²⁶ Meyer J., Hölscheidt S., Eser A., Kubiciel M., GRC, 5th ed. 2019, Art. 48 GRC para. 10.

²⁷ Cf. Frister H., Schuldprinzip, Verbot der Verdachtsstrafe und Unschuldvermutung als materielle Grundprinzipien des Strafrechts, 1988, 89; Engels H., Unternehmensvorsatz und Unternehmensfahrlässigkeit im Europäischen Kartellrecht, 2002, 71; Böse M., Satzger C., Europäisches Strafrecht (EnzEuR vol. 9), 1st ed. 2013, § 2 para. 59; differentiated Klaas A., Momsen C., Wybitul T., 71; Böse M., Satzger C., Europäisches Strafrecht (EnzEuR Bd. 9), 1st ed. 2013, § 2 para. 59; differentiated Klaas A., Momsen C., Wybitul T., Cornelius K., Datenschutzsanktionenrecht, 1st ed. 2023, § 2 para. 22.

²⁸ Jarass H.D., GRC, 4th ed. 2021, Art. 49 GRC para. 17; Pechstein M., Nowak R., Häde U., Schröder R., Frankfurter Kommentar EUV/AEUV/GRC, 2nd ed. 2023, Art. 49 para. 20.

დანაშაულის სიმძიმე, ისე სანქციის სიმკაცრე.²⁹ დანაშაულისა და სასჯელის პროპორციულობის პრინციპს, რომელიც განმტკიცებულია ქარტიის 49-ე მუხლის მე-3 პუნქტით აქვს სასჯელის შეზღუდვის ფუნქცია.³⁰ აღნიშნული ფუნქცია, ასევე, ბრალის პრინციპის ძირითადი ელემენტიც არის. ამ მხრივ, ბრალის პრინციპი ნაგულისხმევია 49-ე მუხლის მე-3 პუნქტშიც.³¹

1.4. შუალედური შედეგი

საბოლოო ჯამში, უნდა აღინიშნოს, რომ ბრალის პრინციპი (უდანაშაულობის პრეზუმფცია) ევროკავშირის ძირითად უფლებათა ქარტიის 48(1) მუხლით, ასევე, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 6(2) მუხლით არის განმტკიცებული.

2. ბრალის წარმოშობა გადაწყვეტილებაში “Deutsche Wohnen“

წინასწარ გადაწყვეტილებაზე მსჯელობისას, ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლოს (“ECJ“) უნდა განეხილა საკითხი, მოითხოვს თუ არა “GDPR“-ის 83-ე მუხლი ბრალის (განზრახვით ან გაუფრთხილებლობით ჩადენილი დარღვევის) დამტკიცებას - იმ ფაქტის დადგენას, სადაც დამუშავებისთვის პასუხისმგებელმა პირმა, როგორც იურიდიულმა პირმა, განზრახ ან გაუფრთხილებლობით დაარღვია 83-ე მუხლის მე-4 და მე-6 პუნქტები.³² მეორე საკითხთან დაკავშირებით, ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლომ, პირველ რიგში, დაადგინა, რომ “GDPR“-ის 83-ე მუხლი პირდაპირ არ ითვალისწინებს ჯარიმის დაკისრებას რეგულაციის გაუფრთხილებლობით ან ბრალეული დარღვევისას. ამის ნაცვლად, სასამართლო მიუთითებს 83(2) მუხლის მე-2 პუნქტის (ბ) ქვეპუნქტზე, რომლის მიხედვითაც, დარღვევის განზრახ ან გაუფრთხილებლობით ჩადენის ფაქტორი სათანადოდ უნდა იქნას გათვალისწინებული ჯარიმის დაკისრებისას.³³ “GDPR“-ის 83(2) მუხლის მე-2 პუნქტში აღნიშნული სხვა არცერთი კრიტერიუმი მიუთითებს იმაზე, რომ დამუშავებისთვის პასუხისმგებელი პირი ბრალის მიუხედავად არის პასუხისმგებელი.³⁴ უფრო მეტიც, “GDPR“-ის 83(3) მუხლი, ასევე, მიუთითებს მკაცრი პასუხისმგებლობის შესახებ, რომლის მიხედვითაც საჭიროა დამუშავებისთვის პასუხისმგებელი პირის მიერ ნორმის ბრალეული დარღვევა.³⁵ “GDPR“-ის 83-ე მუხლის ფორმულირება თანხვედრაშია

²⁹ Jarass H.D., GRC, 4th ed. 2021, Art. 49 GRC para. 19; Pechstein M., Nowak R., Häde U., Schröder R., Frankfurter Kommentar EUV/AEUV/GRC, 2nd ed. 2023, Art. 49 para. 20.

³⁰ Meyer J., Hölscheidt S., Eser A., Kubiciel M., GRC, 5th ed. 2019, Art. 49 GRC para. 38.

³¹ Klaas A., Momsen C., Wybitul T., Cornelius K., Datenschutzsanktionenrecht, 1st ed. 2023, § 2 para. 36; Kaufmann, JURA 1986, 225 (227); Schaut A., Europäische Strafrechtsprinzipien, 2012, 228.

³² ECJ, NJW 2024, 343 para. 61.

³³ ECJ, NJW 2024, 343 para. 62.

³⁴ ECJ, NJW 2024, 343 para. 66.

³⁵ ECJ, NJW 2024, 343 para. 67.

რეგულაციის ზოგად მიზნებთან და სტრუქტურასთან. აღნიშნული დამუშავებისთვის პასუხისმგებელ პირებს ანიჭებს დისკრეციას ჯარიმის განსაზღვრისას ძირითადი რეგულაციის 58(2)(i) მუხლის მიხედვით, ამგვარად იქმნება სანქციების დიფერენცირებული სისტემა.³⁶ ევროკავშირის კანონმდებელმა განზრახ უარყო ბრალის გარეშე პასუხისმგებლობის საკითხი.³⁷ შედეგად, სასამართლოს შეფასებით, როგორც “GDPR”-ის 83-ე მუხლის ფორმულირება, ასევე, ძირითადი რეგულაციის სისტემა და მიზანი იზიარებს ბრალის ელემენტის საკითხს, რომელიც აუცილებელია ჯარიმის დაკისრებისას.

3. “GDPR”-ის ჯარიმები, როგორც სისხლის სამართლის ნაწილი

მიუხედავად იმისა, რომ ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლოს (“ECJ”) ევროკავშირის სანქციების სისტემაში “GDPR”-ით განსაზღვრული ჯარიმების კლასიფიცირება არ მოუხდენია, სანქციის დაკისრებისას ბრალის დამტკიცების კომპონენტი მაინც აუცილებელია, რითაც არაპირდაპირ დასტურდება ბრალის პრინციპის მოქმედება. თუმცა ჩნდება კითხვა: გამომდინარეობს თუ არა დასკვნა, რომ “GDPR”-ით განსაზღვრული ჯარიმები, მათი სამართლებრივი ბუნებით, შეიძლება ფართო გაგებით სისხლის სამართალს განეკუთვნებოდეს?³⁸ აღნიშნული საკითხის გამოსაკვლევად, აუცილებელია სისხლისსამართლებრივი სანქციების ზოგადი მოთხოვნების შესწავლა და შემდგომ მათი განხილვა მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ჯარიმებთან მიმართებით.

3.1. ენგელის კრიტერიუმი (“Engel Criteria”)

ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლოს (“ECJ”) მიერ დადგენილი პრაქტიკის თანახმად, სამართალდარღვევისა და სანქციის ხასიათს სამი ძირითადი ფაქტორი განსაზღვრავს: (1) როგორ კვალიფიცირდება დანაშაული ეროვნულ ან ევროკავშირის კანონმდებლობით, (2) დანაშაულის ბუნება და (3) დაწესებული სანქციის სიმკაცრე.³⁹ აღნიშნულთან მიმართებით ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლო (“ECJ”) იყენებს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (“ECTHR”) მიერ დადგენილ ე.წ. ენგელის პრაქტიკას, რომელიც განსაზღვრავს

³⁶ ECJ, NJW 2024, 343 para. 70, 73.

³⁷ ECJ, NJW 2024, 343 para. 74.

³⁸ Similarly, *Hochmayr G.*, ZIS 2016, 226.

³⁹ ECJ, BeckRS 2012, 81043 para. 37 - Bonda; ECJ, BeckRS 2018, 6055 para. 26 f. - Menci Luca; ECJ, BeckRS 2022, 5011 para. 25 - bpost; *Gassner K., Seith S.*, *Ordnungswidrigkeitengesetz*, 2nd ed. 2020, Introduction para. 6.

სისხლისსამართლებრივი დევნის კონცეფციას.⁴⁰ ლიტერატურაში ენგელის სახელით ცნობილი კრიტერიუმები ერთმანეთისგან დამოუკიდებელია.⁴¹

ა) კანონმდებლის ნება

პირველი კრიტერიუმის თანახმად, აუცილებელია შეფასდეს სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის მიზნები და უნდა დადგინდეს კონკრეტული სანქცია და ზომები განეკუთვნება ადმინისტრაციულ თუ სისხლის სამართალს⁴². შიდასახელმწიფოებრივ დონეზე მიღებული გადაწყვეტილება საკმარისია, თუმცა არა სავალდებულო პირობა,⁴³ რადგან წინააღმდეგ შემთხვევაში, კატეგორიზაცია დამოკიდებული იქნებოდა წევრი ქვეყნების ან ხელშემკვრელი სახელმწიფოების თავისუფალ ნებაზე.⁴⁴

ბ) დანაშაულის ბუნება

შემდგომ ეტაპზე უნდა შეფასდეს დანაშაულის ტიპი (დანაშაულის ბუნება) - არის თუ არა გამოყენებული სანქცია რეპრესიული ხასიათის⁴⁵ აღნიშნულის თანახმად, სისხლისსამართლებრივი სანქცია თავისი ბუნებით შეიძლება იყოს როგორც პრევენციული, ისე რეპრესიული.⁴⁶ გარდა ამისა, სისხლისსამართლებრივი სანქციის დამახასიათებელი თვისებად,⁴⁷ ასევე, მიიჩნევა მნიშვნელოვანი საზოგადოებრივი ინტერესის დაცვა.⁴⁸

გ) სასჯელის სიმძიმე

სანქციების სიმძიმის მიხედვით, ერთმანეთისგან უნდა განვასხვაოთ ჯარიმა და თავისუფლების აღკვეთა. მიუხედავად იმისა, რომ თავისუფლების აღკვეთა უმეტესწილად სისხლის სამართლის სასჯელს წარმოადგენს, ჯარიმა და თავისუფლების შემზღვეველი სხვა ზომები უნდა შეფასდეს ინდივიდუალურად, შედეგების სიმძიმის მიხედვით.⁴⁹ სასჯელის სიმძიმის

⁴⁰ ECtHR, EuGRZ 1976, 221 - Engel et al. v Netherlands; ECtHR, BeckRS 2010, 21072 para. 53 - Zolotoukhine v Russia; ECJ, NJW 2024, 33, para. 45 - Volkswagen Italia SpA; *Grabenwarter C., Pabel K.*, ECHR, 6th ed. 2016, § 24 para. 19; critical *Wegner*, NZWiSt 2023, 401.

⁴¹ მეორე და მესამე კრიტერიუმები კუმულაციურად გამოიყენება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ცალკეული კრიტერიუმების გათვალისწინება არ იძლევა ნათელ შედეგს; *Meyer-Ladewig J., Nettesheim M., von Raumer S., Harrendorf H., König P., Voigt T.*, ECHR, 5th ed. 2023, ECHR Art. 6 para. 23.

⁴² ECJ, BeckRS 2023, 8994 para. 40.

⁴³ ECJ, BeckRS 2022, 5011 para. 26; *Karpenstein U., Mayer F.C.*, ECHR, 3rd ed. 2022, Art. 6 para. 25.

⁴⁴ *Barrot W.*, ZJS 2010, 701, 702; *Gerhold S.*, 41st ed., Introduction to the OWiG para. 5.

⁴⁵ ECJ, BeckRS 2018, 6055 para. 31.

⁴⁶ ECJ, BeckRS 2023, 8994 para. 42; ECJ, BeckRS 2023, 24054 para. 49; *Grabenwarter C., Pabel K.*, ECHR, 6th ed. 2016, § 24 para. 21.

⁴⁷ *Dörr C., Grote H., Marauhn T.*, ECHR/GG, 3rd ed. 2022, ch. 14 para. 26; *Grabenwarter C., Pabel K.*, ECHR, 6th ed. 2016, § 24 para. 21.

⁴⁸ *Karpenstein U., Mayer F.C.*, ECHR, 3rd ed. 2022, Art. 6 para. 26.

⁴⁹ ECtHR, BeckRS 2010, 2107253 - Zolotoukhine v Russia; *Dörr C., Grote H., Marauhn T.*, ECHR/GG, 3rd ed. 2022, ch. 14 para. 26; *Barrot W.*, ZJS 2010, 701 (702).

ხარისხი ვლინდება კანონით გათვალისწინებული სასჯელის განსაზღვრისას.⁵⁰

3.2. “GDPR”-ის 58-ე მუხლის მე-2 პუნქტის „ი“ ქვეპუნქტი და 83-ე მუხლის მე-4 - მე-6 პუნქტები ენგელის კრიტერიუმების ჭრილში

მნიშვნელოვანია, დადგინდეს ენგელის კრიტერიუმების მიხედვით, წარმოადგენს თუ არა “GDPR”-ის 83-ე მუხლით გათვალისწინებული დარღვევა ფართო გაგებით სისხლის სამართლის დანაშაულს და გამომდინარეობს თუ არა, ბრალის არსებობის მოთხოვნის აუცილებლობა ევროკავშირის სამართალში.⁵¹

ა) კანონმდებლის ნება

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, განვიხილოთ ენგელის პირველი კრიტერიუმი, რომლის მიხედვით, ბრიუსელის სუპრანაციონალური კანონმდებლის ნების შესწავლა უნდა მოხდეს, თუ რა სამართლებრივ ბუნებას მიაკუთვნებს იგი მონაცემთა დაცვის სამართლის ჯარიმებს.⁵² “GDPR”-ის 58-ე მუხლის მე-2(i) პუნქტის და 83-ე მუხლის მე-4 - მე-6 პუნქტების დებულებების ცალსახად სისხლის სამართლის კანონმდებლობისთვის მიკუთვნება შეუძლებელია, თუმცა ევროპულ ანტიმონოპოლიურ კანონმდებლობაში სხვაგვარი ვითარებაა. რეგულაციის (“Cart Regulation”) 23-ე მუხლის მე-5 პუნქტის მიხედვით, 23-ე მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტების დარღვევისთვის კომპანიებისთვის დაწესებული ჯარიმები არ განიხილება სისხლისსამართლებრივ დანაშაულად.⁵³ საკანონმდებლო პრაქტიკაში, ანტიმონოპოლიური ჯარიმები წარმოადგენს სანქციის მექანიზმს სამართლის სხვა სფეროებისთვის, რომლებიც ევროკავშირის კანონმდებლობით არის განსაზღვრული.⁵⁴ ანტიმონოპოლიურ სამართალსა (“antitrust law”) და მონაცემთა დაცვის სამართალში დაკისრებულ ჯარიმებს შორის გარკვეული მსგავსებები არსებობს, რაც ცალსახად იკვეთება ძირითადი რეგულაციის პრეამბულის 150-ე პუნქტში. შესაბამისად, როდესაც ჯარიმა ეკისრება დამუშავებისთვის პასუხისმგებელ იმ პირებს, რომლებიც ამავედროულად კომპანიებიც არიან; სამართლებრივი შედეგების განსაზღვრისთვის საწარმოს ფუნქციური კონცეფცია მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული (“TFEU”-ის 101-

⁵⁰ სანქცია 500 ევროს ოდენობით არ არის საკმარისი; ECtHR, BeckRS 2010, 21072; ECJ, BeckRS 2023, 8994 para. 46; ECJ, BeckRS 2023, 24054 para. 53; *Grabenwarter C., Pabel K.*, ECHR, 6th ed. 2016, § 24 para. 22; *Jarass H.*, GRC, 4th ed. 2021, Art. 48 GRC para. 9.

⁵¹ ECJ, NJW 2024, 343 para. 75, 78 - Deutsche Wohnen.

⁵² *Meyer-Ladewig H., Nettesheim M., von Raumer S., Harrendorf H., König R., Voigt P.*, ECHR, 5th ed. 2023, ECHR Art. 6 para. 24.

⁵³ *Bechtold R., Bosch N., Brinker I., Bechtold R.*, EU-Kartellrecht, 4th ed. 2023, Regulation (EC) 1/2003, Art. 23 para. 91.

⁵⁴ *Ackermann T.*, ZEuP 2023, 529 (555 et seq.) ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობით „ფუნქციური კონცეფციის“ სამართლის სხვა სფეროებში გადატანის შესახებ; see also *Zelger F.*, EuR 2021, 478 (481 et seq.).

ე და 102-ე მუხლები). ამ მიდგომის თანახმად, ჯარიმის ოდენობა უნდა განისაზღვროს კომპანიის წინა წლის ბრუნვის საფუძველზე.⁵⁵ ამ აშკარა მსგავსების გათვალისწინებით, რომლებიც ანტიმონოპოლიურ სამართალში არსებულ ჯარიმებთან არსებობს, სავარაუდოა, რომ კანონმდებელი “GDPR”-ის მიღებისას ანალოგიურ მიდგომას იზიარებდა, (“GDPR”-ის 23(5) მუხლის მსგავსად), ამდენად, მონაცემთა დაცვის სამართლის ფარგლებში დაკისრებული ჯარიმები არც მან მიაკუთვნა სისხლის სამართალს.

წინამდებარე განმარტება შესაბამისობაშია ძირითად რეგულაციაში არსებულ მცირე მითითებებთან ჯარიმების სამართლებრივი ბუნების თაობაზე. მაგალითად, “GDPR”-ის 84-ე მუხლის პირველი პუნქტი და პრეამბულის 149-ე პუნქტი. ძირითადი რეგულაციის პრეამბულის 149-ე პუნქტი განსაზღვრავს, რომ წევრ სახელმწიფოებს უნდა შეეძლოთ წესების დადგენა, რომლებიც განსაზღვრავს სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას ძირითადი რეგულაციის დარღვევისთვის, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ აღნიშნულს არ ითვალისწინებს “GDPR”-ის 83-ე მუხლი. ეს დანაწესი გამოიყენა გერმანელმა კანონმდებლებმა და ნებაყოფლობით აისახა გერმანიის მონაცემთა დაცვის ფედერალურ აქტის 42-ე მუხლში.⁵⁶ თუ მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობა სისხლისსამართლებრივ სანქციებს “GDPR”-ის 83-ე მუხლისგან დამოუკიდებლად მოიცავს, ეს ნიშნავს, რომ ევროპელი კანონმდებელი მონაცემთა დაცვის ჯარიმებს განსხვავებულად (“aliud”) განიხილავს და მათ მხოლოდ ადმინისტრაციულ სანქციებად მოიზრებს.⁵⁷ შესაბამისად, “GDPR”-ის პრეამბულის 150-ე და 152-ე პუნქტები ადმინისტრაციულ სანქციებს არასისხლისსამართლებრივ სანქციებად მიიჩნევს.⁵⁸ აღნიშნული დასკვნა შეესაბამება კანონმემოქმედებით პროცესს, რომლის მიხედვითაც “GDPR”-ი ეფუძნება მხოლოდ მე-16 მუხლის მე-2 პუნქტს და, შესაბამისად, სისხლის სამართლის გავრცელების საფუძველი არ არსებობს. ასეთი საფუძველი ევროკავშირის კანონმდებლობაში მხოლოდ ფინანსური სანქციებისთვის არსებობს (“TFEU”-ის 325(4) მუხლი).⁵⁹ შედეგად, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ევროპელმა კანონმდებელმა მხოლოდ ადმინისტრაციული სანქციების დაწესება განიზრახა “GDPR”-ის 58-ე მუხლის 2-ე პუნქტის “i” და 83-ე მუხლების საფუძველზე.⁶⁰ ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ენგელის პირველი კრიტერიუმის მიხედვით, კანონმდებელს არ აქვს უფლება გადაწყვიტოს გამოიყენოს თუ არა საერთაშორისო და

⁵⁵ სასამართლომ ცხადყო, რომ ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის მიხედვით „ფუნქციონალური“ პრინციპი არ არის რელევანტური პასუხისმგებლობის არსებითი დადგენის დონეზე. პირიქით, ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის მიხედვით ვალდებულების ცნება გამოიყენება მხოლოდ სამართლებრივი შედეგების დადგენისთვის; ECJ, NJW 2024, 343 para. 53, 57 - Deutsche Wohnen; see also LG Bonn, MMR 2021, 173 para. 30 on the use of the concept of an undertaking to establish liability.

⁵⁶ Parigger M., Helm T., Stevens-Bartol E., Müller R., Labour and Social Criminal Law, 1st ed. 2021, Section 42 BDSG para. 1.

⁵⁷ See Bülte J., StV 2017, 460 (461).

⁵⁸ See Bülte J., StV 2017, 460 (461).

⁵⁹ Sydow G., Marsch N., Sydow H., DS-GVO/BDSG, 3rd ed. 2022, Introduction para. 21; cf. Schwarze J., Becker U., Hatje A., Schoo J., Schoo M., EU Commentary, 4th ed. 2019, TFEU Art. 325 para. 27.

⁶⁰ See also Bülte J., StV 2017, 460, 461.

პირველადი სამართალში გათვალისწინებული სისხლის სამართლის გარანტიები, როგორცაა ბრალის პრინციპი.⁶¹

ბ) დანაშაულის ბუნება

მაშასადამე, ენგელის მეორე კრიტერიუმს გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს, რომლის მიხედვითაც უნდა შემოწმდეს სამართალდარღვევის ბუნება.

აა) ევროკავშირის მონაცემთა დაცვის ძირითადი რეგულაციით განსაზღვრული ჯარიმების ადრესატები

მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობის მიხედვით, ჯარიმები მიმართული არ არის ფართო საზოგადოებისთვის, არამედ წარმოადგენს სპეციალურ სამართალდარღვევას, უპირველეს ყოვლისა, დამუშავებისთვის პასუხისმგებელი და დამუშავებაზე უფლებამოსილი პირების წინააღმდეგ, შესაბამისად, არ მიიჩნევა სისხლისსამართლებრივ სანქციად.⁶² იქიდან გამომდინარე, რომ სანქციები მიმართულია შეზღუდულ პირთა წრის მიმართ, ძირითადი რეგულაციის 83-ე მუხლის მე-4 - მე-6 პუნქტები დისციპლინური სამართლის (“disciplinary law”) მსგავსია, რაც ტრადიციულად არ არის მიჩნეული სისხლის სამართლის კატეგორიად “ECtHR”-ის პრეცედენტული სამართლის მიხედვით.⁶³ სტანდარტის გამოყენებისას, მნიშვნელოვანია გათვალისწინებული იქნეს, რომ “GDPR”-ი არ ადგენს რაიმე კონკრეტულ შეზღუდვას ადრესატის ბუნების შესახებ, რაც ნიშნავს იმას, რომ სამართალდამრღვევი შეიძლება იყოს როგორც ფიზიკური, ისე იურიდიული პირი (რეგულაციის მე-4 მუხლის მე-7 და მე-8 პუნქტები).⁶⁴ ამ ნიშნით მონაცემთა დაცვის სამართალი განსხვავდება დისციპლინური სამართლისგან.

ბბ) იურიდიული პირებისთვის სანქციის დაკისრება

კლასიკური სისხლის სამართლისგან კიდევ ერთი განსხვავება არსებობს - მონაცემთა დაცვის კანონის მიხედვით, იურიდიული პირებიც შეიძლება იყვნენ ჯარიმის ადრესატები. სისხლის სამართალში მხოლოდ ფიზიკური პირები განიხილებიან, როგორც დამნაშავეები, განსაკუთრებით გერმანული

⁶¹ Meyer-Ladewig H., Nettesheim M., von Raumer S., Harrendorf H., König R., Voigt P., ECHR, 5th ed. 2023, ECHR Art. 6 para. 24.

⁶² On the classification of Art. 83 para. 4-6 GDPR as a special offence Böttger M., Zoch S., Wirtschaftsstrafrecht, 3rd ed. 2023, ch. 17 Data Protection Criminal Law para. 136.

⁶³ ECtHR, BeckRS 1976, 107962 para. 81 f.; Meyer-Ladewig H., Nettesheim M., von Raumer S., Harrendorf H., König R., Voigt P., ECHR, 5th ed. 2023, ECHR Art. 6 para. 25.

⁶⁴ Art. 4 No. 7 Hs. 1 GDPR; Simitis S., Hornung G., Spiecker i., Petri T., Datenschutzrecht, 1st ed. 2019, GDPR Art. 4 No. 7 para. 23; Böttger M., Zoch S., Wirtschaftsstrafrecht, 3rd ed. 2023, Chapter 17 Data Protection Criminal Law para. 137.

კანონმდებლობის მიხედვით.⁶⁵ ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლო აკავშირებს ბრალის პრინციპს ადამიანის ღირსებასთან კონსტიტუციის პირველი მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ ფიზიკური პირის უფლებაა და არა იურიდიული პირის, როგორც იურიდიული ფიქციის. შედეგად, გამოთქმული ვარაუდის მიხედვით, “nulla poena sine culpa” პრინციპის კონსტიტუციური საფუძველი გამორიცხავს საკორპორაციო სისხლის სამართლის ეროვნულ დონეზე დანერგვას.⁶⁶

მიუხედავად ამისა, აღნიშნული ვარაუდი არ ეხება იურიდიული პირების მიმართ სანქციების კატეგორიზაციას ზენაციონალურ დონეზე. უკვე ხაზგასმით აღინიშნა, რომ “ECJ” ნებას რთავს ბრალის პრინციპის გამოყენებას პროპორციულობის პრინციპის ფარგლებში.⁶⁷ რეგულაციის (“Cartel Regulation”) 23-ე მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტებით, პასუხისმგებლობა ეფუძნება კომპანიის განზრახ ან გაუფრთხილებელ ქმედებას.⁶⁸ საბოლოო ჯამში, რეგულაციის (“Cartel Regulation”) 23-ე მუხლის მე-5 პუნქტი განმარტავს, რომ ევროკავშირს ამ სფეროში არ აქვს საკანონმდებლო კომპეტენცია და ამიტომ ფიზიკური პირებისთვის სისხლის სამართლებრივი სანქციის დაწესება არ განუზრახავს.⁶⁹ “ECJ”, ასევე, აღიარებს იურიდიული პირების ბრალის პრინციპს “Deutsche Wohnen”-ის საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილებით, რომელშიც, როგორც ანტიმონოპოლიურ კანონმდებლობაში, იგი მიუთითებს თავად კომპანიის ბრალზე.⁷⁰

გგ) ადმინისტრაციული წარმოება და შესაძლებლობის პრინციპი

მონაცემთა დაცვის სამართალში ჯარიმების დაკისრება ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში საზედამხედველო ორგანოს შეხედულებისამებრ ხდება (“GDPR”-ის 58(2)(i), 83-ე მუხლების შესაბამისად), მაშინ როცა სისხლის სამართლის გადაწყვეტილებებს, როგორც წესი, სასამართლო იღებს. აღნიშნული მნიშვნელოვანი ფაქტორია ჯარიმების კლასიფიკაციისთვის ენგელის მეორე კრიტერიუმის კონტექსტში.⁷¹

აღნიშნული ზეგავლენას ახდენს სანქციების პროცესზე: სისხლის სამართალში (ვიწრო გაგებით) მოქმედებს კანონიერების პრინციპი (გერმანიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის (“StPO”) 152(2) პარაგრაფის შესაბამისად), ხოლო საზედამხედველო ორგანოებს აქვთ

⁶⁵ მიუხედავად ამისა, სისხლის სამართალი ვიწრო გაგებით გაერთიანებების წინააღმდეგ უკვე არსებობდა სხვა ქვეყნებში, რომლებიც საერთო სამართლის ოჯახს არ მიეკუთვნებოდნენ, როგორც ნიდერლანდებში 1951 წლიდან; *Mitsch W., Rogall K.*, KK OWiG, 5th ed. 2018, OWiG § 30 para. 258, 270.

⁶⁶ For example, *Geco*, GA 2015, 503 (504).

⁶⁷ *Sieber U., Satzger H., von Heintschel-Heinegg F., Esser R.*, European Criminal Law, 2nd ed. 2014, § 55 para. 63.

⁶⁸ ევროპულ ანტიმონოპოლიურ სამართალში ბრალულობის შესახებ იხ. *Schröter H., Jakob M., Klotz R., Mederer W., Kienapfel P.*, Europäisches Wettbewerbsrecht, 2nd ed. 2014, Art. 23 Kart-VO para. 39 f.

⁶⁹ გარდა ამისა, 23-ე მუხლის მე-5 პუნქტი უზრუნველყოფს, რომ ზოგიერთ ეროვნულ სამართლებრივ სისტემებში სისხლის სამართლის მოქმედების შედეგები გავრცელდება ანტიმონოპოლიურ ჯარიმებზე; *Bechtold R., Bosch W., Brinker I.*, EU-Kartellrecht, 4th ed. 2023, Art. 23 Cart Regulation para. 91.

⁷⁰ ECJ, NJW 2024, 343, 347 para. 68, 78 - Deutsche Wohnen.

⁷¹ *Ehmann E., Selmayr M.*, DS-GVO, 2nd ed. 2018, Art. 58 DS-GVO para. 18, 27.

შეხედულებისამებრ მოქმედების უფლებამოსილება, რის გამოც მოქმედებს ე.წ. „შესაძლებლობის პრინციპი“ (“principle of opportunity”). აღნიშნულს მოწმობს “BDSG”-ის 41(2) მუხლის 1-ელ წინადადებაში “OWiG”-ის 47-ე მუხლზე გაკეთებული მითითება.⁷² შესაძლებლობის პრინციპი, ასევე, ასახულია “GDPR”-ის პრეამბულის 148-ე პუნქტში, რომლის მიხედვითაც, „თუ სახეზეა მცირე დარღვევა ან თუ ჯარიმა ფიზიკურ პირს არაპროპორციულ ტვირთს აკისრებს, ჯარიმა შეიძლება ჩაანაცვლოს საყვედურმა.“⁷³

თუმცა აღნიშნული არ იწვევს არსებით განსხვავებას მონაცემთა დაცვის სამართალსა და სისხლის სამართლის ძირითად პრინციპებს შორის. მონაცემთა დაცვის სამართალში შესაძლებლობის პრინციპი უნდა განიმარტოს დამოუკიდებლად ისე, რომ საზედამხედველო ორგანოების დისკრეცია, მაქსიმალურად შემცირდეს ევროკავშირის სამართლის ეფექტიანად აღსრულების უზრუნველსაყოფად. მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებშია შესაძლებელი ჯარიმის არ დაკისრება, რის შედეგადაც შესაძლებლობის პრინციპი პრაქტიკაში კანონიერების პრინციპს უახლოვდება.⁷⁴ გარდა ამისა, ადმინისტრაციულ წარმოებაში დაკისრებული სანქციებიც შეიძლება ფართო გაგებით მიეკუთვნოს სისხლის სამართალს. სისხლის სამართლის ვიწრო გაგებით, მონოპოლია მხოლოდ ეროვნულ სასამართლოებს აქვთ.⁷⁵

დღ) ჯარიმის რეპრესიული მიზანი

ბოლოს, მნიშვნელოვანია შეფასდეს, იყენებს თუ არა ევროპელი კანონმდებელი მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ჯარიმებს რეპრესიული მიზნებისთვის.⁷⁶ “GDPR”-ის 83(1) მუხლის სიტყვასიტყვითი განმარტებით შეიძლება ითქვას, რომ რეგულაციით გათვალისწინებულ სანქციებს გააჩნიათ პრევენციული მიზნები. შესაბამისად, თითოეული საზედამხედველო ორგანო ვალდებულია გაითვალისწინოს, რომ ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში “GDPR”-ის მოთხოვნების დარღვევისთვის შეფარდებული სანქცია იყოს ეფექტიანი, პროპორციული და პრევენციული ხასიათის. ამ უკანასკნელ კრიტერიუმს, მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობასთან სამომავლო შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად აქვს, როგორც კონკრეტული (მიემართება დამრღვევ პირს), ისე ზოგადი მიზნები

⁷² ე.წ. შესაძლებლობების პრინციპის შესახებ *Böttger M., Zoch S.*, *Wirtschaftsstrafrecht*, 3rd ed. 2023, ch. 17 *Datenschutzstrafrecht* para. 280-282; *Kühling J., Buchner B., Bergt M.*, *DS-GVO/BDSG*, 4th ed. 2024, Section 41 *BDSG* para. 16; *Barthe C., Gericke J., Diemer H.*, *StPO*, 9th ed. 2023, Section 152 *StPO* para. 4.

⁷³ *Bülte J.*, *StV* 2017, 460 (463).

⁷⁴ იხ.: *Böttger M., Zoch S.*, *Wirtschaftsstrafrecht*, 3rd ed. 2023, ch. 17 *Data Protection Criminal Law* para. 282; *Gola P.*, *CR* 2018, 353 (355 f.).

⁷⁵ *Meyer-Ladewig H., Nettesheim M., von Raumer S., Harrendorf H., König R., Voigt P.*, *ECHR*, 5th ed. 2023, Art. 6 *ECHR* para. 23.

⁷⁶ *ECJ, BeckRS* 2023, 8994 para. 42; *ECJ, BeckRS* 2023, 24054 para. 49; *BeckRS* 2023, 24054 para. 49; *Grabenwarter C., Pabel K.* *ECHR*, § 24 para. 21.

(აფრთხილებს სხვა შესაძლო სამართალდამრღვევს).⁷⁷ გარდა ამისა, “GDPR”-ის 58(2)(i) და 83 მუხლები მიზნად ისახავს მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობის დარღვევისთვის რეპრესიული სანქციის შერჩევას, რათა დაცულ იქნას “TFEU” მე-16 მუხლისა და თანამეგობრობის კანონის მე-7 და მე-8 მუხლების ფუნდამენტური მნიშვნელობა.⁷⁸

ბოლოს, ჯერ კიდევ ძველი რომის კანონმდებლობით აღიარებული “*ultra posse nemo obligatur*” პრინციპის თანახმად, ქცევა შეიძლება გაკონტროლდეს მხოლოდ ჯარიმებით, თუკი ბრალი შეიძლება დადასტურდეს სისხლის სამართლის კანონმდებლობით მოქმედი ბრალეულობის პრინციპის შესაბამისად.⁷⁹ არავის შეიძლება მოეთხოვოს შეუძლებელი. თუკი მევალეს არ აქვს სხვა ალტერნატივა და, შესაბამისად, არ მოქმედებს ბრალეულად, იგი სამომავლოდ არ შეცვლის საკუთარ ქცევას. შედეგად, ჯარიმა ვერ ხელმძღვანელობს ქცევას (არ არის მართვადი) და არ აქვს ლეგიტიმაცია.⁸⁰

ე) შუალედური შედეგი

თუნდაც ბოლო არგუმენტი ადასტურებდეს, რომ “GDPR”-ის ჯარიმები სისხლისსამართლებრივ ბუნებას ატარებს ბრალი პრინციპის გამო, ასევე უნდა განიხილებოდეს სხვა არგუმენტები, რათა დასაბუთდეს სანქციების სისხლისსამართლებრივი ბუნება.

გ) სასჯელის სიმძიმე

რაც შეეხება მესამე კრიტერიუმს, “GDPR”-ის 58-ე მუხლის მე-2 პუნქტის „i“ ქვეპუნქტის და 83-ე მუხლის მიხედვით ჯარიმის მაქსიმალური ოდენობა უნდა იყოს საკმაოდ დიდი. “GDPR”-ის 83-ე მუხლის მე-5 და მე-6 პუნქტების შესაბამისად, ჯარიმის (პოტენციური) ოდენობა, შეიძლება იყოს ფინანსური გასული წლიური ბრუნვის 4%, რომელიც წარმოადგენს მაქსიმალურ სანქციას, რომელიც მნიშვნელოვანი სიმძიმისაა.⁸¹ ირლანდიის მონაცემთა დაცვის საზედამხებელო ორგანომ ახლახან დააკისრა 1.2 მილიარდი ევროს ოდენობით ჯარიმა სოციალურ ქსელს, რაც ნათელია, რომ მახვილ ხმაღს წარმოადგენს კომპანიისთვის.⁸²

⁷⁷ Parigger M., Helm T., Stevens-Bartol E., Müller R., Labour and Social Criminal Law, 1st ed. 2021, Art. 83 GDPR para. 92.

⁷⁸ იხ.: recitals 148 and 152 GDPR; Sydow G., Marsch N., DS-GVO/BDSG, 3rd ed. 2022, Art. 83 GDPR para. 2.

⁷⁹ Hassemer W., ZRP 2011, 192, პრინციპის შესახებ, რომელსაც ჯერ კიდევ ჰუბლიუს იუვენციუს ცელსუსი აღნიშნავდა.

⁸⁰ Heckmann D., MMR 2023, 816 (818); in a different context on the validity of the principle of *ultra posse nemo obligatur* in data protection law Hacker, MMR 2018, 779 (784).

⁸¹ Paal B., Pauly D. A., Frenzel E., DS-GVO/BDSG, 3rd ed. 2021, Art. 83 DS-GVO para. 18-26; Jarass H., GRC, 4th ed. 2021, Art. 48 GRC para. 9.

⁸² Klaas A., Basar B., ZD 2023, 477.

3.3. შედეგი

ენგელის მეორე და მესამე კრიტერიუმის მიხედვით, “GDPR”-ის 83-ე მუხლით გათვალისწინებული ჯარიმები უნდა ჩაითვალოს სისხლისსამართლებრივ სანქციებად. ამიტომ, “nulla poena sine culpa” პრინციპი იმოქმედებს. აქედან გამომდინარე, საზედამხედველო ორგანოებს უნდა ჰქონდეთ ვალდებულება დაამტკიცონ დამუშავებისთვის პასუხისმგებელი ან უფლებამოსილი პირის ბრალი ჯარიმის დაკისრებისას.⁸³

4. გადაწყვეტილების “Deutsche Wohnen” დაკარგული პოტენციალი

ბრალის საკითხის მონაცემთა დაცვის სანქციებთან დაკავშირება დოგმატურად მნიშვნელოვანია.⁸⁴ ერთ-ერთ საქმეში, სადაც იტალიის კონკურენციის სააგენტოს მიერ კომპანიას დაეკისრა ჯარიმა, ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლომ დაადგინა, რომ უსამართლო კონკურენციის კანონმდებლობის შესაბამისად დაწესებული ჯარიმები ფართო გაგებით წარმოადგენს სისხლის სამართალს, რაც ამტკიცებს “ne bis in idem” პრინციპის (ორმაგი დასჯის აკრძალვა - აკრძალულია ერთი და იმავე დანაშაულისათვის ერთი და იმავე პირის ორჯერ გასამართლება და დასჯა.) ვალიდობას ევროკავშირის ძირითად უფლებათა ქარტიის 50-ე მუხლის მიხედვით.⁸⁵

ორმაგი დასჯის აკრძალვა არც მონაცემთა დაცვის სამართლისთვის არის უცხო, რასაც “GDPR”-ის 84-ე მუხლი და პრეამბულის 149-ე პუნქტიც მოწმობს, რომლის მიხედვით წევრ სახელმწიფოებს შეუძლიათ დაადგინონ წესები, რომლებიც განსაზღვრავს სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას.⁸⁶ სასურველია, “ECJ”-ის განემარტა, რომ აღნიშნული სამართლებრივი პრინციპი დაცულია ძირითადი უფლებების ქარტიით (Art. 50 CFR) და მონაცემთა დაცვის სანქციები სისხლის სამართალს წარმოადგენს ფართო გაგებით. იგივე ეხება კანონიერების პრინციპს (ქარტიის 49-ე მუხლის პირველი პუნქტი და კონვენციის მე-7 მუხლის პირველი პუნქტი). მიუხედავად “GDPR”-ის

⁸³ ძირითადი რეგულაციით განსაზღვრული ჯარიმა, როგორც სისხლის სამართლის სანქცია, *Drewes S., Walchner W.*, CR 2023, 163 (168); with further comments *Sydow G., Marsch N.*, DS-GVO/BDSG. Third ed. 2022, Art. 83 GDPR para. 3; *Wolff H. A., Brink S., von Ungern-Sternberg M. A., Holländer*, Data Protection Law, 46th edition 2021, Art. 83 GDPR para. 4.2.

⁸⁴ *Vogel*, JZ 1995, 331 (337).

⁸⁵ ECJ, NJW 2024, 33 para. 55.

⁸⁶ *Klaas A., Momsen C., Wybitul T., Klaas A.*, Datenschutzsanktionenrecht, 1st ed. 2023, § 27 para. 34.

ჯარიმებთან დაკავშირებისა, ხშირად ეჭვქვეშ დგას განსაზღვრულობის პრინციპი.⁸⁷

გარდა ამისა, კანონმდებლობა უზრუნველყოფს სხვადასხვა სამართლებრივ გარანტიებს: უდანაშაულობის პრეზუმფცია (კონვენციის მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტი და ქართვის 48-ე მუხლის პირველი პუნქტი), სამართლიანი სასამართლოს უფლება (მე-6 მუხლის პირველი პუნქტი, “ECHR”) და თვითინკრიმინაციის აკრძალვა (“*nemo teneur se ipsum accusare*”), რომელიც ასევე დაცული უნდა იყოს მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობით.⁸⁸

5. დასკვნა

ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლოს გადაწყვეტილებაში “Deutsche Wohnen”, სასამართლომ სწორად აღნიშნა, რომ ძირითადი რეგულაციით განსაზღვრული სანქცია მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება დაეკისროს მონაცემთა დამუშავებისთვის პასუხისმგებელ პირს, თუ იგი დამნაშავეა. სამწუხაროდ, ლუქსემბურგი მხოლოდ მონაცემთა დაცვის სანქციების სისტემასა და მიზანს ითვალისწინებს. გარდა ამისა, ბრალის პრინციპის გამოყენება უკვე აუცილებელია, რადგან “GDPR”-ის ჯარიმები სისხლისსამართლებრივ სანქციას წარმოადგენს. როგორც კი “ECJ” უგულებელყოფს სამართლებრივი ბუნების საკითხს, ის ამცირებს თავის გადაწყვეტილების მოქმედების არეალს მონაცემთა დაცვის სანქციების სამართლის სახელმწიფო უფლებების გარანტიების შესახებ. თუმცა, “ECJ”-ს გადაწყვეტილების ერთი ასპექტი სრულიად ცალსახაა: პრინციპი “*nulla poena sine culpa*”, ასევე, ვრცელდება ძირითადი რეგულაციის მოქმედების ფარგლებში.

ბიბლიოგრაფია:

1. *Ackermann T.*, ZEuP 2023, 529 (555 et seq.).
2. *Adam T., Schmidt F., Schumacher L.*, NStZ 2017, 7-8.
3. *Barrot W.*, ZJS 2010, 701-702.
4. *Barthe C., Gericke J., Diemer H.*, StPO, 9th ed. 2023, Section 152 StPO para. 4.
5. *Bechtold R., Bosch N., Brinker I., Bechtold R.*, EU-Kartellrecht, 4th ed. 2023, Regulation (EC) 1/2003, Art. 23 para. 91.

⁸⁷ ეხება პირდაპირი პასუხისმგებლობის აღიარებას; ECJ, NJW 2024, 343, 347 para. 60 - Deutsche Wohnen; *Sydow G., Marsch N.*, DS-GVO/BDSG, 3rd ed. 2022, Art. 83 DS-GVO para. 3 f.; *Gola P., Heckmann D.*, DS-GVO/BDSG, 3rd ed. 2022, Art. 83 DS-GVO para. 24.

⁸⁸ თვითინკრიმინაციის აკრძალვის შესახებ იხ. Section 43 (4) BDSG in conjunction with Art. 33 GDPR. Art. 33 GDPR; *Klaas A., Momsen C., Wybitul T., Cornelius K.*, Datenschutzsanktionenrecht, 1st ed. 2023, § 2 Grundlagen para. 126; *Sydow G., Marsch N.* DS-GVO/BDSG, 3rd ed. 2022, Art. 83 GDPR para. 3.

6. Böse M., Satzger H., *Europäisches Strafrecht* (EnzEuR Bd. 9), 1st ed. 2013, § 2 para. 59.
7. Böse M., Stuckenberg C., *Europäisches Strafrecht* (EnzEuR Bd. 11), 2nd ed. 2021, § 10 para. 17.
8. Böttger M., Zoch S., *Wirtschaftsstrafrecht*, 3rd ed. 2023, ch. 17 Data Protection Criminal Law para. 282; *Gola*, CR 2018, 353 (355 f.).
9. Brink S., Wybitul T., ZD 2024, 137 (142).
10. Bülte J, StV 2017, 460 (461).
11. Calliess C., Ruffert M., Blanke H., *EUV/AEUV*, 6th ed. 2022, Art. 48 CFR para. 1-2, 4.
12. COM(2011) 573 final, 10; Council Doc. 16542/2/09 REV 2 No. 6-8.
13. Dörr C., Grote H., Marauhn T., *ECHR/GG*, 3rd ed. 2022, ch. 14 para. 26.
14. Drewes S., Walchner W., CR 2023, 163 (168).
15. Dürig G., Herzog R., Herdegen M., *GG* (Vol. I), Art. 1 para. 36.
16. Ehmman E., Selmayr M., *DS-GVO*, 2nd ed. 2018, Art. 58 DS-GVO para. 18, 27.
17. Engelhart H., NZWiSt 2015, 201, 203.
18. Engels H., *Unternehmensvorsatz und Unternehmensfahrlässigkeit im Europäischen Kartellrecht*, 2002, 71.
19. European Parliament resolution of 22 May 2012 on the EU approach to criminal law (2010/2310(INI)), C 264 E/9.
20. Explanations on the Charter of Fundamental Rights, OJ 2007 No. C 303/17, 30.
21. Frister H., *Schuldprinzip, Verbot der Verdachtsstrafe und Unschuldsvermutung als materielle Grundprinzipien des Strafrechts*, 1988, 25, 89.
22. Fromm E., ZIS 2007, 279, 287.
23. Gassner K., Seith S., *Ordnungswidrigkeitengesetz*, 2nd ed. 2020, Introduction para. 6.
24. Geco, GA 2015, 503 (504).
25. Gerhold S., 41st ed., Introduction to the OWiG para. 5.
26. Globke, in: Brunhöber W., Höffler B., Kaspar F., Reinbacher R., Vormbaum M., (eds.) *Strafrecht und Verfassung*, 2012, 59, 66, 67.
27. Gola P., Heckmann D., *DS-GVO/BDSG*, 3rd ed. 2022, Art. 83 DS-GVO para. 24.
28. Grabenwarter C., Pabel K., ECHR, § 24 para. 19, 21, 22.
29. Grabenwarter C., Pabel K., ECHR, 6th ed. 2016, § 24 para. 21.
30. Grabitz E., Hilf M., Nettesheim M., Vogel P., Eisele J., *Das Recht der Europäischen Union*, 80th ed. 2023, Art. 83 TFEU, para. 46.
31. Hassemer W., ZRP 2011, 192.
32. Heckmann D., MMR 2023, 816 (818); in a different context on the validity of the principle of *ultra posse nemo obligatur* in data protection law Hacker, MMR 2018, 779, 784.
33. Hochmayr G., ZIS 2016, 226, 230.
34. Hörnle J., JZ 1999, 1080 (1088), is critical of the differentiation between criminal liability and criminal justification liability.
35. Jarass H., CFR, 4th ed. 2021, Art. 48 para. 9, 12, 19.

36. *Karpenstein U., Mayer F.C.*, ECHR, 3rd ed. 2022, Art. 6 para. 25, 26.
37. *Keil G.*, Willensfreiheit, 2nd ed. 2013, 157.
38. *Klaas A., Momsen C., Wybitul T.*, Datenschutzsanktionenrecht, 1st ed. 2023, § 2 para. 22.
39. *Korte K.*, ZD-Aktuell 2024, 01500;
<https://www.lto.de/recht/hintergruende/h/eugh-c80721-deutsche-wohnen-dsgvo-bussgeld-erfolg-datenschutz-beauftragte-kartellrecht/> (last accessed on 1 March 2024).
40. *Kühling J., Buchner B., Bergt M.*, DS-GVO/BDSG, 4th ed. 2024, Section 41 BDSG para. 16.
41. KG Berlin BeckRS 2024, 2154; see on the question referred KG Berlin ZD 2022, 156.
42. *Meyer J., Hölscheidt S., Eser A., Kubiciel M.*, CFR, 5th ed. 2019, Art. 48 CFR para. 1, 6-7, 10, 13, 38.
43. *Meyer-Ladewig H., Nettesheim M., von Raumer S., Harrendorf H., König R., Voigt P.*, ECHR, 5th ed. 2023, Art. 6 ECHR para. 23-25.
44. *Mitsch W., Rogall K.*, KK OWiG, 5th ed. 2018, OWiG § 30 para. 258, 270.
45. Opinion GA Carl Otto Lenz, 11 July 1992, Case C-143/91, EU:C:1990:381.
46. Opinion GA Juliane Kokott, 28 February 2013, Case C-681/11, EU:C:2013:126, para. 41.
47. *Paal B., Pauly D. A., Frenzel E.*, DS-GVO/BDSG, 3rd ed. 2021, Art. 83 DS-GVO para. 18-26.
48. *Parigger M., Helm T., Stevens-Bartol E., Müller R.*, Labour and Social Criminal Law, 1st ed. 2021, Section 42 BDSG para. 1.
49. *Pechstein M., Nowak R., Häde U., Schröder R.*, Frankfurter Kommentar EUV/AEUV/GRC, 2nd ed. 2023, Art. 49 para. 20.
50. *Rabe P.*, Das Verständigungsurteil des Bundesverfassungsgerichts und die Notwendigkeit von Reformen im Strafprozess, 2017, 147.
51. *Roxin C., Greco L.*, Strafrecht AT I, 2020, § 19 para. 9, 62.
52. *Satzger H.*, ZRP 2010, 137, 139.
53. *Schaut A.*, Europäische Strafrechtsprinzipien, 2012, 228.
54. *Schönke A., Schröder H., Eisele J.*, StGB, 30th ed. 2019, Vor. §§ 13 ff. para. 103.
55. *Schröter H., Jakob M., Klotz R., Mederer W., Kienapfel P.*, Europäisches Wettbewerbsrecht, 2nd ed. 2014, Art. 23 Kart-VO para. 39 f.
56. *Sieber U., Satzger H., von Heintschel-Heinegg F., Esser R.*, Europäisches Strafrecht, 2nd ed. 2014, § 55 para. 60, 63.
57. *Simitis S., Hornung G., Spiecker i., Petri T.*, Datenschutzrecht, 1st ed. 2019, GDPR Art. 4 No. 7 para. 23.
58. *Sydow G., Marsch N.*, DS-GVO/BDSG, 3rd ed. 2022, Art. 83 DS-GVO para. 2, 3 f.
59. *Tiedemann K.*, NJW 1993, 23, 28.
60. *Vogel P.*, JZ 1995, 331 (337).
61. *Wolff H. A., Brink S., von Ungern-Sternberg M. A.*, Data Protection Law, 46th edition 2021, Art. 83 GDPR para. 4.2.

62. *Zelger F.*, EuR 2021, 478 (481 et seq.).
63. BVerfGE 109, 133, 174 = NJW 2004, 739 (746).
64. BVerfGE 128, 326, 376 = NJW 2011, 1931 (1938).
65. BVerfGE 123, 267, 348 = NJW 2009, 2267 (2271).
66. BVerfGE 123, 267, 413 = NJW 2009, 2267 (2289).
67. BVerfGE 123, 267, 413 = NJW 2009, 2267 (2289).
68. BVerfGE 30, 1, 41 = NJW 1971, 275 (282).
69. BVerfGE 95, 96, 131 = NJW 1997, 929 (930).
70. BVerfGE 95, 96, 140 = NJW 1997, 929 (932).
71. ECJ judgement of 11 July 2002, Case C-210/00, ECR 2002 I-6453 para. 44 – *Käserei Champignon Hofmeister*.
72. ECJ judgement of 18.11.1987, Case 137/85, ECR 1987, 4587 para. 14 – *Maizena*.
73. ECJ judgement of 16.11.1983, Case 188/82, ECR 1983, 3721 para. 18 – *Thyssen*.
74. ECJ NJW 2024, 343 para. 68.
75. ECJ, BeckRS 2012, 81043 para. 37 – *Bonda*.
76. ECJ, BeckRS 2018, 6055 para. 26 f. - *Menci Luca*.
77. ECJ, BeckRS 2018, 6055 para. 31.
78. ECJ, BeckRS 2022, 5011 para. 25 – *bpost*.
79. ECJ, BeckRS 2022, 5011 para. 26.
80. ECJ, BeckRS 2023, 24054 para. 49, 53.
81. ECJ, BeckRS 2023, 8994 para. 40, 42, 46.
82. ECJ, NJW 2024, 33, para. 45 - *Volkswagen Italia SpA*.
83. ECJ, NJW 2024, 343 para. 55, 60, 61, 62, 66, 67,70, 73, 74, 75, 78.
84. ECJ, NJW 2024, 343, 347 para. 68, 78 - *Deutsche Wohnen*.
85. ECtHR, BeckRS 1976, 107962 para. 81 f.
86. ECtHR, BeckRS 2010, 21072 para. 53 - *Zolotoukhine v Russia*.
87. ECtHR, BeckRS 2010, 21072.
88. ECtHR, BeckRS 2010, 2107253 - *Zolotoukhine v Russia*.
89. ECtHR, EuGRZ 1976, 221 - *Engel et al. v Netherlands*.